

Тяпчанський ліцей імені Ольги Дучимінської

Долинської міської ради

Івано-Франківської області

ПРОЕКТ

Юний Герой Крут – Микола Корпан

Роботу виконав:

Шибівський Володимир,

учень 6 класу

Керівник:

Гірник Л.І.,

вчитель історії

с. Тяпче

2024

Вступ

Актуальність теми дослідження. Вимога часу – знання історії своєї держави. Сьогодення в якому ми навчаємося досліджувати історію свого краю не просто для ретроспективи, але й для того, щоб зрозуміти патріотизм попередніх поколінь, що це не витівка, не пусті балачки – це спосіб життя, особисті цінності. Висвітлення історії нашого краю через призму життя Героїв – одне з першочергових завдань дослідника, адже історію творить людина, яка постійно змінюється, але тільки залишаються непорушними загальнолюдські цінності: любов до Батьківщини тих, хто поклав своє життя на вівтар Української державності. Так чи інакше в усі часи ті, хто відстоювали і відстоюють цінності опинилися в горнилі битви, війни –це ще складніші умови, виклики, яким потрібно дати відгук.

Мета дослідження. Духовний розвиток особистості, що є проблемою загальнонаціонального значення, аналіз рівня патріотизму, сенс буття – Героя України.

Об'єкт дослідження. Загальнолюдські цінності, що є рушієм для формування особистості. Особливості змін цінностей в контексті національно-визвольних змагань, російської агресії.

Предмет дослідження. Специфіка формування загальнонаціональних цінностей – Героя Крут. Ціна питання цієї трагічної події – в історії України, адже ця битва символізує патріотизм, стійкість і самопожертву української молоді в боротьбі за державність. Після здобуття Україною незалежності подвиг героїв Крут зайняв гідне місце в пантеоні національної слави, став символом патріотизму і жертвності у боротьбі за державну незалежність. З крутівцями порівнюють захисників Донецького аеропорту в теперішній російсько-українській війні. Тому Героїв Крут називають першими кіборгами. Українці затримали росіян на чотири дні, що дало змогу укласти Берестейський мирний договір (Брест-Литовський мирний договір). Цим документом Україна визнавалась самостійною державою з західним кордоном, що існував між Австро-Угорщиною й росією до 1914 року. Холмщина і Підляшшя відходили до України.

Водночас договір передбачав встановлення дипломатичних відносин між деякими країнами, повернення військовополонених, обмін цивільних інтернованих, відмову від будь-яких анексій і контрибуцій, негайне відновлення економічних контактів і взаємного обміну товарами. Бій під Крутами був оборонною операцією, яка зупинила на кілька днів наступ переважних сил ворога.

РОЗДІЛ І. ДИТЯЧІ РОКИ ЖИТТЯ МИКОЛИ КОРПАНА. ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ МАЙБУТНЬОГО ГЕРОЯ

Молодий, свідомий українець загинув від рук ворога Української Народної Республіки. Йому було тільки 21 рік... Загинув в нерівному бою від рук егоїстів, катів, людиноненависників, якими була наповнена радянська росія. Микола Корпан народився у 1897 році у с. Тяпче Долинського повіту. Микола був найстаршою дитиною в родині. Брат Марко, на два роки молодший, воював з поляками у рядах Української Галицької Армії, загинув під Хировим біля Самбора. Сім'я жила убого. Мати – Марія Корпан, мала мрію побачити свого сина освіченою людиною. Батько – Степан Корпан, привчав до працьовитості і справедливості своїх синів, вести господарство, бо земля годує і треба працювати. Малий Микола вчився на відмінно, захоплювався героїчним минулим українського народу. Хлопець багато допомагав батькові, оскільки Степан Корпан був калікою на ногу. Батько мав трубу й ходив по селі, сповіщаючи людей про різні сільські заходи. [1, с. 155]

В рідному селі Микола пішов до чотирикласної школи. Вчителями Миколи Корпана були Ольга та Петро Дучимінські. Ольга Дучимінська – відома письменниця, громадська діячка, вчителька села Тяпче. Ольга завжди розказувала малому Миколі, що книга – це не тільки джерело знань, але і потребує шанобливого ставлення. Ольга Василівна завжди наголошувала на тому, що читаючи – ми збагачуємо свій духовний світ, вона казала: «Книга жива, коли її читають»...

Коли Миколі Корпану було всього 12 років, хлопець пішов вчитися до Бучацької гімназії. Це був 1909 рік. Для мешканців села цей рік став суцільним випробуванням з яким вони впоралися. В селі вибухнула пожежа, більше десятка будинків згоріло, люди втратили нажитє. В цей час Петро та Ольга Дучимінські допомагали обдарованим діточкам села отримувати освіту, оскільки Микола Корпан був з бідної сім'ї, то після закінчення початкової школи, Дучимінські власним коштом везуть його у приватну гімназію в Бучач. Село зголосилося оплачувати його навчання. Миколу до навчання готувала Ольга Василівна. Після

закінчення гімназії записався добровольцем до легіону Українських січових стрільців, осередок якого був у Стрию. Під час збору січовиків Микола ще раз побував у своєму рідному селі Тяпче, однак – це була остання зустріч з родиною та односельчанами. Йому було тоді 17 років. Поступив на перший курс Київського народного університету. У складі студентського куреня, вирушив під Крути, щоб стати в обороні молодій Українській державі.

Первісний список учасників бою під Крутами уклав Голова Ради громадської організації «Історико-культурологічне товариство «Герої Крут», народний артист України Ярослав Гаврилук. Микола Корпан йде у списку гімназистів 2-ї Київської української гімназії ім. Кирило-Мефодіївського братства та учні інших київських гімназій і середніх навчальних закладів тому, це питання залишається досліджувати, де здобував вищу освіту Микола Корпан. [4, с. 55]

Серед стрільців була і дівчина стрілець із Тяпче - Ганна Стефанишин. Учасником відомого бою українського студентського куреню на станції Крути 29 січня 1918 р. став уродженець с. Тяпче Микола Корпан (1897-1918). Він закінчив Бучацьку гімназію, вступив до складу Легіону УСС і воював на російському фронті. Потрапив до російського полону, під час революційних подій у 1917 р. опинився в Києві. Записався на навчання до створеного Українською Центральною Радою Київського народного університету. Коли більшовицькі війська під командуванням Муравйова наступали на Київ, Микола Корпан, у складі студентського куреня військ УНР відправився на зустріч ворогові. У бою біля Крут він загинув. Про це розповідається в книзі Михайла Бориса «Нескорена Долинщина». [3, с.88].

Ім'я Героя Крут, вихідця з села Тяпче з'являється вперше у списках крутянців у 1944 році, коли у краківсько-львівському часописі «Дорога» знаходимо замітку «Крутянин Микола Корпан» де і міститься його світлина. У 1958 році інформація про те, що Микола Корпан з села Тяпче поблизу Болехова, загинув під Крутами надрукована в книзі Семена Збаразького «Крути».

**РОЗДІЛ II. ЖЕРТОВНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ВИЗВОЛЬНИХ
ЗМАГАНЬ. ЦІНА ЖИТТЯ ЮНОГО МИКОЛИ КОРПАНА – ГЕРОЯ
КРУТ. ПАМ'ЯТЬ ПРО ГЕРОЯ КРУТ**

Василь Шкляр, український письменник стосовно героїв «Чорного сонця» зазначив: «Кажуть, герої не вмирають, але я хотів би, дуже хотів би, щоб вони замість бути героями жили. Тут, на землі, вони потрібні ніж на небі...».

Історія засвідчує, що послідовна боротьба за утвердження і зміцнення української державності невід’ємна від почуття патріотизму. Історія національно-визвольних змагань знає немало прикладів, коли результат бою вирішила не перевага над противником у живій силі та бойовій техніці, а високий морально-психологічний стан особового складу, молодого покоління – дух нації, що перейняли, сьогодні військовослужбовці мобілізовані на виконання бойового призначення.

У свідомості українців бій на станції Крути набув особливого значення, саме завдяки жертвному героїзму української молоді, яка першою відгукнулася на заклик до оборони рідного краю від нападників. Бій, який тривав шість годин – це не про витривалість, а про відданість... Молодь, яка взяла участь в бою, стала на захист держави, усвідомлювала в той час, що це останні миті життя, але почуття патріотизму, любові до Батьківщини, гордості – переважало. [5, с.322]

В 20-х- 30-х роках Центральна та Східна Європа знала про патріотизм, жертвність молодих Героїв Крут. Переглядаючи діаспорні часописи 1920-х – 1930-х р.р. можна знайти «Свято Крут», яке відзначала українська молодь у Польщі, Чехословаччині, Румунії, Німеччині. [8]

Керівництво ОУН та командування УПА приклад Героїв Крут використовували для патріотичного виховання своїх членів. У 1944- му році одне із з’єднань групи (військової округи) «Тютюнник» отримало назву «Крути».

Львівський державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут – один із найвідоміших навчальних закладів нового типу. Він був створений Постановою Кабінету Міністрів України № 490 від 19 серпня 1992 року у Львові на базі Львівської республіканської школи інтернату – з метою підготовки кандидатів для вступу до вищих військових

навчальних закладів і надання допомоги сім'ям, що потребують соціального захисту і йому присвоєно – імені Героя Крут. [9]

Митрополит Київської і всієї України Епіфаній 29 січня 2020 року висловився так: «Тих, чий подвиг ми згадуємо сьогодні – Героїв Крут, наші сучасники вже назвали «першими кіборгами»».

Стрілецький наступ і ворога було зупинено ціною життя юних хлопців, які сумлінно виконали наказ командування. Вражає цинізм більшовицької влади: «Юнаків, які потрапили після бою в полон було страчено». Тридцятьоро опинилося в полоні. 19 березня 1918 року відбулось перепоховання на Аскольдовій могилі близько тридцяти загиблих у бою під Крутами українських юнаків. У траурному заході взяв участь 27-літній поет Павло Тичина. Події надихнули поета на написання вірша «Пам'яті тридцяти».

Ім'я Героя Крут, вихідця з села Тяпче з'являється вперше у списках крутянців у 1944 році, коли у краківсько-львівському часописі «Дорога» знаходимо замітку «Крутянин Микола Корпан» там і міститься його світлина. У 1958 році інформація про те, що Микола Корпан з села Тяпче поблизу Болехова, загинув під Крутами надрукована в книзі Семена Збаразького «Крути».

У 2006 році на місці бою під Крутами встановлено пам'ятник з нагоди 80-ої річниці. В обігу з'явилася пам'ятна монета номіналом дві гривні. Міста чи села, звідки походять Герої Крут, не зволікали з увіковіченням в історії нашої держави. Не стало винятком і Прикарпаття, зокрема мальовниче село Тяпче, сьогодні старостинський округ, звідки походить молодий січовий стрілець – Микола Корпан.

17 жовтня 2010 року в селі Тяпче відкрито пам'ятник Миколі Корпану (скульптор Богдан Фреїк). Тяпчанська громада виявила свій сумлінний обов'язок і увіковічила пам'ять про Героя Крут. В серпні 2020 року Миколі Корпану присвоєно звання «Почесний громадянин міста Долина», учаснику національно-визвольних змагань, січовому стрільцю, за визначні особисті заслуги перед

територіальною громадою міста. В грудні 2024 року Миколі Корпану відзначатиметься 127 річниця від року народження.

Ось уже одинадцять років поспіль щороку 29 січня, шкільне подвір'я Тяпчанської громади наповнюється тими, хто тримає пам'ять про Героїв Крут, глибоко в своєму серці і вважає своїм обов'язком вшанувати пам'ять і помолитися за Героя Крут – Миколу Корпана.

Великим Каменярам присвячується

Під покровительством Архистратига Михаїла

З любові, що палила крила

З хоробрості, що надавала сили

Стілець присягу склав на вірність.

Бо для стрільця значима цінність

з ворожих кайдан визволяти братів-українців.

Бо тяжко говорити, дихати, співати,

коли у тебе хочуть волю відібрати.

Болить душа тривожить серце в грудях

І сил нема кувати кращу долю.

Та для стрільця лиш одна правдонька свята,

бо рідний край степи, гаї, поля це все Україна- ненька дорога.

ВИСНОВКИ

Історія національно-визвольних змагань, ідеї націоналізму попередніх поколінь, війна, поміняли світогляд кожного українця. Національно-визвольні змагання – це екзамен на міцність, який Герої Крут здали «на відмінно». Історія бою на станції Крути замовчувалася, а ще найгірше – обростала міфами.

Бій під Крутами – безперечно, одна з найгероїчніших сторінок в історії України. І чим більше ми дізнаємося про Героїв Крут, тим більше розуміємо чому так багато зусиль було покладено в радянські часи для замовчування, адже бій під Крутами довів готовність українців відстоювати незалежність своєї держави зі зброєю в руках та покласти життя за Україну. Своїм прикладом, своєю сміливістю та жертовністю Герої Крут надихали і надихають наступні покоління українців на боротьбу. Вони стали національною легендою, яка пережила багаторічні утиски й замовчування. І ця легенда не просто дійшла до наших днів – вона отримала нове уособлення.

Крути – приклад героїзму учасників бою. Бій за майбутнє України, початок якого був поставлений в 1918 році і кінець остаточною перемогою України над ненависним ворогом – росією та вічні прагнення українців, які живуть з вірою, що «Серцем єдиним, ми – Україна».

Знати історію бою під Крутами важливо не лише для розуміння та становлення української державності, і навіть, не тільки для того, щоб зробити висновки на майбутнє – щодо ролі збройних сил у ствердженні незалежності, історія Героїв Крут дає натхнення на боротьбу, вміння ніколи не здаватися, відстоюючи правду, свободу й рідну землю.

Слава Героям Крут!

Слава захисникам України!

Слава Україні!

Героям слава!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

І. Джерело

1. Борис М. Тяпче : історія, спогади, світлини / Михайло Борис. – Брошнів : Таля, 2004. – 192 с. : іл. – (Міста і села Долинщини).

2. Борис М. Долинщина : фотоальбом / текст і світлини Михайла Бориса. – Брошнів : Таля, 2003. – 130 с. : іл.
3. Борис М. Нескорена Долинщина: літопис визвольних змагань. Нова Зоря, Івано-Франківськ, 2002. 643 с
4. Щеглюк М. Р. Село Тяпче: історико-етнографічне дослідження. - Львів: «СПОЛОМ», 2016, 326 с.

II. Література

5. Героїка трагедії Крут // Героїка трагедії Крут. – Київ : Україна, 2008. – 464 с.
6. Крути : Збірка у пам'ять героїв Крут // Крути. Збірка у пам'ять героїв Крут. – Київ : Смолоскип, 2008. – 422 с.
7. Чорна С. «Понад все вони любили свій коханий край» : до 100-річчя УНР / С. Чорна // Голос України. – 2018. – 21 берез. – № 52. – С. 16

III. Інтернет-ресурси

8. <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/bibliotekaryam/biy-za-maybutnye-informaciyni-materialy-do-dnya-pamyati-geroyiv-krut-2023>
9. <http://kruty.org.ua/>